

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА КОМИСИЯ ПО ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА КЪМ ПРОКУРОРСКАТА КОЛЕГИЯ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ ПРЕЗ 2025 Г.

Комисията по професионална етика към Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет е постоянно действащ помощен орган към Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет (КПЕ към ПК на ВСС). Комисията осъществява своята дейност въз основа на Закона за съдебната власт (ЗСВ), Правилника за организация на дейността на Висшия съдебен съвет и на неговата администрация, Правилата за работа на Прокурорската колегия на ВСС, както и съобразно приетите от нея Вътрешните правила за работа на комисията. Нейните правомощия са детайлно уредени в Глава трета, Раздел III от Правилата за работа на Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет.

През отчетния период комисията е функционирала в състав от четирима членове на Прокурорската колегия на ВСС като е била подпомагана от един правен експерт и един технически сътрудник от администрацията на ВСС. През изтеклата година КПЕ към ПК на ВСС е провела 31 заседания.

Функциите на КПЕ към ПК на ВСС са разделени в две основни направления:

- извършване на проучвания и събиране на информация за изготвяне на становища за притежаваните нравствени качества на кандидатите в конкурси за заемане на длъжност в органите на съдебната власт;
- разглеждане и решаване на жалби и сигнали от граждани и юридически лица.

1. Изготвяне на становища за притежаваните нравствени качества на кандидатите в конкурси за заемане на длъжност в органите на съдебната власт.

Основната дейност на КПЕ към ПК на ВСС през 2025 г. е свързана с изготвяне на становища относно притежаваните нравствени качества на кандидатите в конкурсите за заемане на длъжност в органите на съдебната власт. Процедурата е регламентирана в Закона за съдебната власт и Вътрешните правила за организацията и дейността на Комисия по професионална етика към Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет (Правилата).

Съгласно чл. 18 от правилата при изпълнение на правомощията си по чл. 37, ал. 9 от ЗСВ Комисията извършва проучвания и събира информация за изготвяне на становища за притежаваните нравствени качества на кандидатите в конкурсите за заемане на длъжност в органите на съдебната

власт. Необходимата информация се събира като се извършват проверки и справки в публични и вътрешни регистри и органи, както следва:

- изготвя писма до Главния прокурор на Република България и главния инспектор на ИВСС с искане за предоставяне на информация за наличие на постъпили сигнали и извършвани проверки срещу магистрата, както и до местната Комисия по професионална етика, която да изготви становище за нравствените качества на кандидата;

- относно класираните кандидати за първоначално назначаване в органите на съдебната власт се изискват служебни характеристики от последната месторабота на кандидата;

- служебно се извършва проверка в деловодната система на АВСС за наличието на сигнали и извършвани проверки за участниците в конкурсите. Изготвя се справка за наличие или не на такива сигнали и проверки, която обхваща последните 5 /пет/ години до момента на изготвянето на становището;

- изготвят се справки за наличие на дисциплинарни производства срещу магистратите от комисия „Дисциплинарна дейност и взаимодействие с ИВСС“ към ПК на ВСС;

- изискват се справки от АВСС и ИВСС за постъпили сигнали по ЗПУКИ, наличие на висящи производства или влязъл в сила акт на ИВСС;

- относно кандидатите за административни ръководители в органите на съдебната власт се извършват проверки в печатните и електронни медии за информация, която да поставя под съмнение притежаваните нравствени качества от кандидата.

След събиране на цялата информация се изготвят проекти за становища за нравствените качества на участниците в конкурсите, както и на кандидатите за административни ръководители, които се предоставят за приемане от Комисията. Становищата се приемат с решения на КПЕ към ПК на ВСС.

При всяко назначение Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет извършва преценка за притежаваните нравствени качества на кандидатите на база на изготвените становища от Комисията.

Комисията по професионална етика към Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет през 2025 година е изготвила 214 броя становища за притежаваните нравствени качества на кандидатите в конкурси за заемане на длъжност в органите на съдебната власт. От тях 70 броя становища са за заемане на длъжността „административен ръководител“ или „заместник на административния ръководител“, 3 броя – за преместване и повишаване в длъжност, 41 броя – за първоначално назначаване и 100 броя за кандидати за младши прокурори и младши следователи.

2. Разглеждане и решаване на преписки, образувани по постъпили жалби и сигнали от граждани и юридически лица.

Дейността на КПЕ към ПК на ВСС през 2025 г. е свързана и с разглеждането и решаването на жалби и сигнали от граждани и юридически лица, получени по пощата, по електронен път, чрез Унифицираната система за приемане и обработване на жалби и сигнали и формата за контакт, публикувана на Интернет страницата на ВСС или пуснати в антикорупционните кутии, поставени в отделните звена на съдебната власт. Разглеждането на постъпващите във ВСС жалби и сигнали се извършва по реда на Вътрешни правила за организацията на работа с предложенията и сигналите, които постъпват във Висшия съдебен съвет, приети с решение на Пленума на ВСС по протокол № 12 от 30.05.2019 г. Съгласно приетите Вътрешни правила, на заседания на Комисиите по професионална етика към съответните колегии на ВСС, се внасят за разглеждане само предложения и сигнали, които са относими към техните правомощия.

Предложенията и сигналите, които са от компетентността на КПЕ към ПК на ВСС (сигнали, съдържащи данни за нарушения на етичните правила и норми регламентирани в Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи; сигнали във връзка с изготвянето на становища за нравствените качества на кандидатите за заемане на длъжност в органите на съдебната власт; сигнали за наличие на несъвместимост) се предоставят на председателя на Комисията за запознаване и преценка за включване в дневен ред за заседание на КПЕ. При необходимост свързана с правилната квалификация на предложението или сигнала, същите се докладват на КПЕ с изрично отбелязване на основанието за това.

Общият брой на разгледаните от КПЕ към ПК на жалби и сигнали за отчетния период е 56 броя.

Част от подадените сигнали са общи, съдържащи оплаквания и недоволство от постановени прокурорски актове и от молби за преразглеждане и решаване на конкретни казуси. Тези преписки се решават чрез насочване на подателите на сигналите да търсят защита на правата си по реда на инстанционния контрол, тъй като ВСС и в частност Комисията не са компетентни да се произнасят по правилността и законосъобразността на актовете на магистратите или да обсъждат предприетите от тях процесуални действия, както и да извършват проверки. Относно оплакванията във връзка с изпълнението на предвидените в закона функции, които осъществяват прокурорите, жалбоподателите се уведомяват, че тези оплаквания не са от естество да обосноват поведение на магистрата, противоречащо на правилата на професионалната етика.

През отчетния период на 6 жалбоподатели са изпратени уведомителни писма с резултати след извършена проверка.

От изпратените по компетентност на други органи са 21 броя преписки, от които: 1 бр. е до Главния прокурор на Република България, 11

бр. до други органи на съдебната власт, от които бр. на органите по чл. 312 с оглед правомощията им и 9 бр. до други звена и институции.

Комисията е приела за сведение 19 бр. преписки. Следва да се има предвид, че това са становища на местни етични комисии за резултатите от извършените от тях проверки и повторни сигнали, по които Комисията вече се е произнасяла и е отговаряла на техните податели и на основание чл. 124 АПК за приети за сведение и приложени към дело.

В общия бой преписки са включени 1 бр. прекратена такава и 2 бр. искания за предоставяне на информация.

Под черта следва да се изведат 3 бр. преписки, по които Комисията е получила информация от местни етични комисии за нарушаване на принципи, заложи в Кодекса за етично поведение на българските прокурори от страна на магистрати.

Първата от тях е разгледана в заседание на КПЕ към ПК на 20.05.2025 г. и е с подател Комисията по професионална етика към Окръжна прокуратура – Шумен. Касае се за извършена проверка по сигнал от магистрат срещу административния му ръководител, в който се е съдържало твърдение за неравнопоставено третиране. Комисията по професионална етика към Окръжна прокуратура – Шумен констатира верността на твърденията, поради което становището ѝ е за допуснато нарушение на Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи.

С решение по протокол № 14/20.05.2025 г. КПЕ към ПК на ВСС е отправила запитване до органите по чл. 312 ЗСВ дали ще упражнят правомощията си за внасяне на предложение за образуване на дисциплинарно производство.

Втората от коментираните преписки е разгледана в същото заседание на Комисията, като подател на становището е Комисията по професионална етика към Окръжна прокуратура – Враца. Тя се е произнесла по повод сезиране от страна на Апелативна прокуратура, гр. София. Сезирането е във връзка с постановен прокурорски акт на прокурор от Районна прокуратура, гр. Враца, в който се съдържат обидни квалификации по отношение на инспектор от ОД на МВР – Враца. Констатациите направени от КПЕ към ОП – Враца са, че в конкретния случай е налице допуснатото нарушение на принципите за вежливост и толерантност, регламентирани в Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи, поради което КПЕ към ПК на ВС, с решение по протокол № 14/20.05.2025 г., е сезирала компетентните органи по чл. 312 ЗСВ, с оглед притежаваните от тях правомощия.

Третата преписка, по която се съдържа информация за нарушаване на принципи, заложи в Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи е образувана по становище от Комисия по професионална етика към Върховна касационна прокуратура (КПЕ към

ВКП), произнесено по повод сигнал от разследващ полицай от РУ – Пловдив срещу прокурор от Районна прокуратура, гр. Пловдив, съдържащ твърдения за осъществяван психически тормоз. Обобщеният извод на КПЕ към ВКП е, че е налице допуснато нарушение на от Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи от страна на прокурора от Районна прокуратура – Пловдив.

Поради обстоятелството, че от преписката не се установява с категоричност дали органите по чл. 312 са уведомени за разглежданото становище, същото им е изпратено по компетентност с решение по протокол № 27/11.11.2025 г.

3. Приемане на Анализ на добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила в съответствие с относимите европейски и международни стандарти във връзка с проверките на Инспектората на Висшия съдебен съвет по глава девета, раздел Ia и Ib от Закона за съдебната власт.

В заседание на Комисията, проведено на 20.05.2025 г. е разгледано писмо от Теодора Точкова – Главен инспектор на Инспектората към ВСС, с което на основание чл. 54, ал. 1, т. 19 от Закона за съдебната власт ЗСВ представя на Прокурорската колегия Анализ на добрите и лошите практики по отношение спазването на етичните правила в съответствие с относими европейски и международни стандарти. Анализът е във връзка с проверките на ИВСС по глава девета, раздели I а и I б от ЗСВ за 2023 година.

Анализът се изготвя на основание чл. 54, ал. 1, т. 19 ЗСВ, който възлага на ИВСС ежегодно да обобщава добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила в съответствие с относимите европейски и международни стандарти във връзка с проверките извършвани от органа за почтеност и конфликт на интереси, на имуществените декларации на магистратите, за установяване на действия, накърняващи престижа на съдебната власт и действия свързани с нарушаване независимостта на магистратите.

В резултат на извършената съпоставка между добрите и лошите практики са направени обобщени изводи, както следва:

1. по отношение на декларирането на имущество и интереси:

- българското законодателство е в унисон с общата тенденция за все по-нарастващо значение на системата за деклариране на имущественото състояние и интереси на лицата, заемащи висши публични длъжности, като ефективен инструмент за превенция на корупцията;
- системата за деклариране на имущество и интереси от магистратите и за проверка на декларираното в България е с по-широк обхват от останалите държави членки на Европейския съюз;

- законодателното решение за възлагане на обсъжданите проверки на ИВСС няма аналог в правните системи на други държави членки;

- задължението на магистратите за деклариране на имуществото и интересите си е ключов инструмент за недопускане на конфликт на интереси;

- системата на деклариране, проверка и публикуване на декларациите осигуряват публичност и прозрачност на доходите на магистратите, способстват за повишаване на доверието на гражданите към съдебната система и улесняват подаването на сигнали за недекларирано имущество;

- необходимо е цялостно осъвременяване на материалноправната рамка в съответствие с промените в социално-икономическите и технологичните условия в страната.

2. по отношение на етичното поведение на магистратите:

- с оглед непрекъснатите предизвикателства, пред които се изправя съдебната система е необходимо принципите, заложи в Кодекса за етично поведение на българските съдии и Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи постоянно да се развиват и усъвършенстват;

- с цел гарантиране на високо ниво на професионализъм и почтеност в съдебната система ИВСС е провел две обучения, ориентирани към конкретните състави на нарушенията на интегритета на магистратите и предмета на тези проверки. Също така на интернет сайта на органа се публикуват анонимизирани случаи на нарушения, констатирани при извършване на проверки.

Във връзка с констатациите и изводите се подчертава необходимостта от създаването на единни насоки за поведението на магистратите в случаите, в които те са изправени пред етични дилеми. Налагането на тези единни стандарти се предлага да бъде чрез: въвеждането на обучителни програми за продължаващо професионално развитие, които да включват теми като конфликт на интереси, почтеност и независимост; засилване на механизмите за контрол и отчетност; усъвършенстване на процедурите за деклариране и интереси; възлагане на различни органи в съдебната система да осъществяват деонтологична превенция; засилване на сътрудничеството с международни организации и обмен на добри практики с други държави; провеждане на кампании за повишаване на обществената осведоменост относно етичните стандарти и ролята на съдебната система и включване на гражданското общество в процеса на мониторинг и оценка на етичните стандарти.

Констатациите, с решение по протокол № 14/20.05.2025 г. са предоставени на вниманието на Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет.

Отчетът за дейността на Комисия по професионална етика към Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет за 2025 г. е приет с решение по протокол № 11 от 5 май 2026 г. на Комисията по професионална етика към Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет.